

Educație. Comunitate. Patrimoniu european

Fundația Pro Patrimonio

Împreună de 25 de ani în România

RAPORT DE ACTIVITATE 2025

PRO PATRIMONIO

Foto Mihai Bodea, 2025

4	Cuvânt înainte. Pro Patrimonio la 25 de ani
6	Viziunea
8	Echipa
10	Boardul
12	Harta cu lista proiectelor
14	60 de biserici de lemn
16	Biserica de lemn din Șirineasa, județul Vâlcea
18	Educație pentru patrimoniu
22	Casa George Enescu
28	Vila Golescu
32	Conacul Neamțu
36	Tencuieli istorice. Cercetare practică
40	SOS patrimoniu
42	Vocea Europa Nostra în România
44	Celebrarea a 25 de ani de activitate Pro Patrimonio
48	Miscelanea
50	Raport financiar
52	Parteneri, sponsori și finanțatori 2025

CUVÂNT ÎNAINTE. Pro Patrimonio la 25 de ani

Privind înapoi cu luciditate

Rațiunea pentru care a fost creată Pro Patrimonio România în anul 2000, adaptarea cumpănită la contextul local, flexibilitatea strategică și proiectele de impact și cursă lungă ne arată că organizația și-a dovedit utilitatea.

Ideea cardinală pe care a avut-o arhitectul fondator Șerban Cantacuzino ar trebui reafirmată: fundația a fost creată folosind modelul anglo-saxon National Trust, care s-a adaptat în timp din cauza situației complet diferite dintre societatea britanică și cea românească.

Pro Patrimonio a dezvoltat o strategie progresivă, care a pornit de la teme de informare și dezbateri aparent minore, reușind să creeze un cerc de interes destul de important – București, Brașov, Câmpulung. A urmat apoi etapa a doua: pasul decisiv de salvare a imobilelor, dublat de principiul afirmat de Șerban Cantacuzino – protecția unor monumente de importanță deosebită prin donații. Accesul la donatori a generat un anumit gen de cunoaștere legat de relații sociale, a creat un grup de membri susținători din afara României și a influențat alte organizații să facă chestiuni similare. Mă refer la un proces de cooperare de tip rețea, precum filialele Pro Patrimonio din Anglia și Franța, întotdeauna prezente.

Pro Patrimonio nu s-a oprit, strategia a evoluat în mod firesc către probleme sesizate la nivel de teritoriu. Primul proiect a fost 60 de biserici de lemn, care a pornit în 2009 de la o observație simplă: în mediul rural există valori care punctual par mărunte, dar care privesc în ansamblu devin un patrimoniu prețios.

Doar luate în considerare ca ansamblu au putut fi salvate, cazul multiplu premiat în 2021 al bisericiuței de la Urși fiind unul exemplar, bazat pe un proces lent, în care colaboratorii și

voluntarii au lucrat cu pasiune cot la cot.

Felul în care Pro Patrimonio își aplică strategia este flexibil și bazat pe explorare. Cum începem un proiect, fără să știm cum se termină? este, de fapt, prima întrebare despre cum administrăm și ce facem după finalizarea unui proiect. Nu există ideea de a părăsi locul, ci de transmite mai departe, către comunitățile locale, valori și cunoștințe; astfel a apărut proiectul de educație pentru patrimoniu. Administrarea corectă a patrimoniului pornește de la educație ca vârf de lance și instrument care poate să transmită pe termen lung un efort făcut punctual.

Un alt principiu de acțiune este reciprocitatea în comportamentul față de patrimoniul pe care nu poți să-l întreții, dar știi că trebuie să-l transmiți mai departe, uneori în situații limită. În plan intern căutăm soluții pornind de la bunul simț și gesturi normale în relația cu valorile, transmisibilitatea, întreținerea și utilizarea corectă a patrimoniului, nimic excesiv (proiecte precum studiul tencuielilor istorice, întreținerea unei biserici etc.).

Noi nu am făcut segregări (de profesii, vârste, funcții) în proiectele Pro Patrimonio. Am lucrat cu cine s-a putut și ne-am adaptat la fiecare caz în parte. România este stratificată, apar segregări și diferențe de percepție în ceea ce privește istoria, tradiția, patriotismul, responsabilitățile, ceea ce face ca o serie întregă de pierderi să fie neașteptate, inutile. Este o înțelegere diferită asupra valorilor.

Nu putem să fim indiferenți la distrugerea patrimoniului național și a celui din țările vecine. Patrimoniul nu are granițe, e o preocupare normală.

Ne dorim ca pe termen lung să transmitem sistemul Pro Patrimonio care să fie metabolizat ca model la nivel general, în care preocuparea pentru patrimoniu să devină o normalitate.

Șerban Sturdza

Președintele Pro Patrimonio România

O istorie complicată. Proiecte de succes

25 de ani s-au simțit o perioadă foarte lungă pentru mine, ca unul dintre co-fondatorii Pro Patrimonio. Îmi imaginam că ar fi fost suficient timp ca mai mulți români să recunoască importanța critică a propriei noastre istorii și a patrimoniului construit. Din păcate, nu a fost suficient, cu excepția unui număr de susținători financiari cărora le suntem profund recunoscători, așa cum le suntem și celor dezamăgitor de puțini care au devenit membri. O reflectare tristă a mândriei și a respectului unei națiuni pentru ea însăși.

În ciuda acestor dezamăgiri și a lipsei de finanțare adecvată, sunt mândru să consemnez că Pro Patrimonio a obținut câteva succese remarcabile de-a lungul anilor, cum ar fi restaurarea atentă și frumoasă a Vilei Goleșcu, salvarea casei Enescu de la Mihăileni, stabilirea acolo a unui program de muzică și artă pentru comunitatea locală și renovarea premiată Europa Nostra a Bisericii de lemn de la Urși din Oltenia de nord. Echipa noastră de arhitecți plătiți sau voluntari a lucrat neobosit pentru a obține toate aceste succese, iar recunoștința noastră profundă trebuie să le revină pentru că au luptat atât de mult pentru a păstra moștenirea extraordinară a României.

Sper din tot sufletul că mesajul meu este auzit și va primi ca răspuns faptul că mai mulți cititori vor deveni membri și donatori.

Nicolae Rațiu

Președintele Consiliului Director
Pro Patrimonio România

O istorie comună. Continuăm împreună!

România a fost mereu prezentă în viața mea, părinții mei aveau prieteni români, iar eu știam că, la celălalt capăt al Europei, Yalta închisese granițele și private de libertate popoare întregi.

Soarta i-a adus în calea mea pe creatorii Fundației Pro Patrimonio la începutul fondării sale și, de îndată ce s-a ivit ocazia, m-am îmbarcat și eu pe această corabie, pentru a reînoda relațiile cu estul Europei și pentru a contribui la crearea de noi legături. Dacă vestul trăise în libertate, iar țările din est nu, România în special, simțeam că am, într-un fel, o datorie. Și dincolo de interesul meu pentru orientul continentului nostru și istoria sa frământată, a pune bazele unor noi colaborări și apoi a unor prietenii a fost și continuă să reprezinte o mare bogăție. 25 de ani de legături... Am găsit în istoria comună că România și Franța au avut mereu o relație de înțelegere profundă. [...]

Este foarte important să simțim că avem susținere, pe de o parte pentru că ajută financiar acțiunile noastre, dar și pentru că suportul moral, impresia de solidaritate pe care le resimțim sunt foarte importante pentru noi. Ceea ce facem nu este numai din plăcerea (reală, de altfel) de a clădi edificii, ci oameni. Acest patrimoniu este așa de bogat, trebuie să îl ajutam să reînvie și să trăiască. Veniți alături de noi să așezați o cărămidă la această construcție. Iar dacă ați făcut-o deja, continuați!

Caroline d'Assay

Președinta Pro Patrimonio Franța

Arhitectura servește societatea. Clădiri de patrimoniu salvate și integrate firesc în economia vieții contemporane, educație pentru tineri, meșteșuguri recuperate și comunități consolidate sunt direcțiile fundamentale în care Fundația Pro Patrimonio este extrem de activă.

Fundația caută, concepe modele, găsește și oferă soluții pentru patrimoniu ca resursă economică, culturală și de mediu. Pro Patrimonio este o organizație non-profit privată, fondată în anul 2000, care a oferit prin proiectele sale expertiză sau ajutor direct, la cerere, acolo unde instituțiile statului au neglijat sau nu au fost interesate să intervină.

În viziunea Fundației Pro Patrimonio, tradiția nu este un set de valori rigide, ea ne învață să învățăm despre propria identitate și cultura care ne-a modelat, ne formează în prezent și ne îndeamnă la gândire critică adaptată echilibrat și practic la viața contemporană. Astfel, ne incită la inovație, care se aplică peisajului cultural căruia îi aparținem.

Unul dintre obiectivele fundamentale pentru care Fundația Pro Patrimonio desfășoară o activitate susținută se referă la educarea și informarea proprietarilor, a comunităților și a publicului larg în spiritul respectului față de clădirile de patrimoniu și situri istorice.

Ce facem

Fundația derulează o serie de proiecte complexe ce se întind pe mai mulți ani și care au ca obiectiv principal conservarea, salvarea și reactivarea patrimoniului cultural, cu precădere arhitectural. Acțiunile se concentrează pe proiecte practice de protejare și reabilitare a patrimoniului, precum și pe implicarea și conștientizarea de către comunități a propriei identități, a memoriei și valorii moștenirii culturale.

O parte importantă din activitățile inițiate de Pro Patrimonio se adresează în mod special copiilor și tinerilor din zonele, uneori sărace și destructurate, în care desfășurăm proiecte de salvare, conservare și reabilitare a patrimoniului arhitectural.

Atelierele au ca scop educația și învățarea directă, prin experiment și creativitate, despre patrimoniul de arhitectură, memorie, identitate locală, relații între oameni, natură, clădiri și valori culturale.

Fundația desfășoară în prezent câteva programe de importanță națională și internațională, alături de o activitate permanentă de advocacy față de autorități și de consultanță și informare pentru publicul larg pe teme de *Baukultur* (cultura mediului construit).

Ce avem nevoie

Activitatea fundației are nevoie de sprijin financiar și de resurse umane. Perioada pe care cu toții o trăim este una extrem de dificilă pentru societate. Cultura, educația și valorile de patrimoniu fac parte din mediul în care trăim și sunt esențiale pentru starea de bine (*wellbeing*) ce include o viață de calitate, pentru orașe sănătoase și durabile, pentru o societate matură și responsabilă.

Întregul nostru demers – toată activitatea civică, administrativă, dezvoltarea programelor, precum și derularea proiectelor pe care le întreprindem – este rezultatul unui efort comun, susținut financiar și în natură de entități private sau prin câștigarea unor concursuri de proiecte.

Dorim să creștem comunitatea din jurul activității noastre și să răspândim modelele, ideile și valorile Pro Patrimonio.

Pentru aceasta avem nevoie de susținere: poți deveni membru, poți dona, poți sprijini voluntar proiectele, poți promova mai departe ideile și activitățile noastre!

Echipa

Echipa permanentă din București

RALUCA MUNTEANU

Coordonator de proiecte în cadrul fundației din 2011, arhitect cu 20 ani de experiență în domeniul arhitecturii. Absolventă a Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, curs de master în cadrul Fachhochschule din Köln printr-o bursă DAAD, curs de Conservare și tehnici de restaurare a lemnului, organizat de Riksantikvaren Norvegia și ICCROM, din iunie 2020 membru expert al ICOMOS.

MIRELA DUCULESCU

Voluntar din 2011/ coordonator programe Pro Patrimonio din 2016, istoric de artă, lector dr. la Universitatea Națională de Arte din București. Activitate de cercetare în istoria arhitecturii și a designului, autor și editor de cărți și articole de specialitate, curator de expoziții naționale și internaționale de arhitectură și design, jurizare de concursuri pentru design, interesată de revitalizarea patrimoniului de arhitectură, meșteșuguri, regenerare urbană și spațiul public.

RALUCA MARTIȘ

Manager comunicare și PR în cadrul fundației din 2017, inginer și economist, 25 ani experiență marcom. Ea este responsabilă pentru comunicarea integrată a Pro Patrimonio și comunicarea distinctă pentru proiecte; crearea de conținut editorial pentru newsletterele fundației și comunicarea constantă. Pasionată de patrimoniu, arhitectură și societate, ea a fost imersată de peste 17 ani în sprijinirea și crearea de punți între aceste domenii și mediul de afaceri.

ANDREEA MACHIDON

Coordonator de programe educaționale din 2015, organizator evenimente și coordonator al proiectului Honest Goods din 2016, arhitect de interior, absolvent al UAUIM București, masterand al Academiei Adrianea de Arhitectură și Arheologie din Roma. Specializată în management cultural, trainer de programe educaționale pentru copii („De-a arhitectura”, EEMATICO & Himalaya Travel), ghid turistic-montan, coordonator de proiect în proiectul Grădina Istorică.

ADRIAN HARIGA

Coordonator programe din 2017, sociolog, cu peste 150 de proiecte, conferințe, expoziții și evenimente culturale implementate în ultimii 18 ani, interesat de utilizarea și valorificarea obiectivelor de patrimoniu, dezvoltarea comunităților locale, educație și digitalizare.

SORINA DUMITRU

După 24 de ani de carieră în domeniul cinematografiei, se întoarce la o pasiune mai veche, clădirile de patrimoniu. Prin coordonarea departamentului de fundraising, Sorina speră să poată contribui la salvarea monumentelor degradate, păstrându-le pentru viitoarele generații.

FLORENTINA TRANDAFIR

Director economic al Pro Patrimonio din anul 2004, economist licențiat în finanțe, bănci, contabilitate; a lucrat ca economist la postul de radio Guerrilla, a fost director economic la ziarul *Cotidianul* și contabil-șef la Realitatea Media Together, în prezent este director economic la Rezolvator Team.

Echipa permanentă din teritoriu

Conacul Neamțu din Olari, OT:
Mariana Stancu, administrator
Nicolae Vărzaru și **Dan Olaru**, îngrijitori
Laura-Cristina Barbu, coord. local „Future Acceleration Program”

Vila Golescu din Câmpulung, AG:
Lucica Muraru, administrator

Casa Enescu din Mihăileni, BT:
Paula Gavriluță, profesoară de muzică
Adelina Achiței-Ifrim și **Iustina Dănilă**,
coordonatori locali „Salt Către Viitor”
Alin Țiprișan, administrator

Alți colaboratori apropiați

Mona Petre, graphic design și digitalizare
Mihai Puică-Petrescu, colaborator
programe educaționale
Cristian Popescu, avocat, consultanță
juridică
Ruxandra Sacaliș, arhitect, colaborator
documentar
Ana Chiricuță, restaurator
Marius Moldovan, istoric de artă
Smaranda Ilie, **Andreea Tincea**, **Luiza Simion**, **Anamaria Apostoiu** și **Irina Novac**,
traineri la atelierele de educație de la Casa
Enescu
Alin Iacob, realizare materiale video
Izabel Prundaru și **Sorin Prundaru**, îngrijire
parc Golescu
Florin Ganea, dulgher
Zenovia Popa, **Nona Henți**, traduceri
Cristian Dorobățescu, asistență IT &
programare

Boardul

ȘERBAN STURDZA (n. 1947)

Vicepreședinte Pro Patrimonio România din 2010, arhitect și restaurator reputat, președintele Ordinului Arhitecților din România (2002-2008), membru corespondent al Academiei Române - Secțiunea Arte, Arhitectură și Audiovizual (din 2010), promotor al învățării prin ateliere experimentale, interesat de meșteșuguri, trasee culturale, regenerare urbană și reabilitarea spațiului public. De-a lungul timpului, a coagulat în jurul său comunități interdisciplinare, în spiritul noțiunii de peisaj cultural.

NICOLAE RAȚIU (n. 1948)

Fondator Pro Patrimonio și președintele Consiliului Director Pro Patrimonio România, studii superioare în transporturi maritime și economie, om de afaceri, filantrop și iubitor al României, fiul fostului lider țărănist Ion Rațiu. Președintele Fundației Caritabile a Familiei Rațiu (The Ratiu Family Charitable Foundation), al Centrului Rațiu pentru Democrație din Turda, al Centrului Cultural Român din Londra (Romanian Cultural Center in London), Membru al Ordinului Imperiului Britanic (2015).

CAROLINE D'ASSAY (n. 1951)

Președinte Pro Patrimonio Franța, membru al Consiliului Director Pro Patrimonio România, restaurator de pictură, neobosit ambasador al patrimoniului construit și meșteșugurilor din România.

COSTIN BORC (n. 1965)

Membru al Consiliului Director Pro Patrimonio, licențiat al Universității Politehnica din București, în Inginerie Energetică (1989), masterat și doctorat la Universitatea din Wisconsin-Madison (1997 și 2001). Din 2000, lucrează în mediul privat de afaceri.

ANDREI POPOVICI (n. 1973)

Membru al Consiliului Director Pro Patrimonio, diplomă de informatician de la Universitatea Tehnică Darmstadt (Germania), doctorat la Institutul Federal Elvețian de Tehnologie din Zürich, specialist în ample programe de transformare în sectoarele telecom și financiar.

ȘERBAN CANTACUZINO (1928-2018†)

Fondator Pro Patrimonio, arhitect, istoric și critic de arhitectură, fiul lui George Matei Cantacuzino (1899-1960); personalitate complexă ce a lăsat o puternică amprentă asupra modernismului arhitectural românesc, membru al Institutului Regal al Arhitecților Britanici, Comandor al Ordinului Imperiului Britanic (CBE, UK) (1988), editor executiv al reputei reviste *Architectural Review* (1973-1979), specialist în conservarea patrimoniului, editor și autor a valoroase cărți de specialitate, medaliat pentru serviciu dedicat în cadrul Premiilor Uniunii Europene pentru Patrimoniul Cultural (2008).

MARINA STURDZA (1944-2017†)

Membru al Consiliului Director Pro Patrimonio, distinsă cu Premiul Save The Children (România, 2010) pentru munca sa în domeniul protecției copilului, câștigătoarea premiului European Women of Achievement Humanitarian Award (2005).

Consiliul consultativ

ALEXANDRU TOMESCU (n. 1976)

Ex-membru al Consiliului Director Pro Patrimonio, violonist român de excepție, câștigător a numeroase premii naționale și internaționale la festivalurile de muzică clasică; implicat prin concerte și ateliere de muzică în salvarea patrimoniului de arhitectură.

NICOLAS TRIBOI (n. 1979)

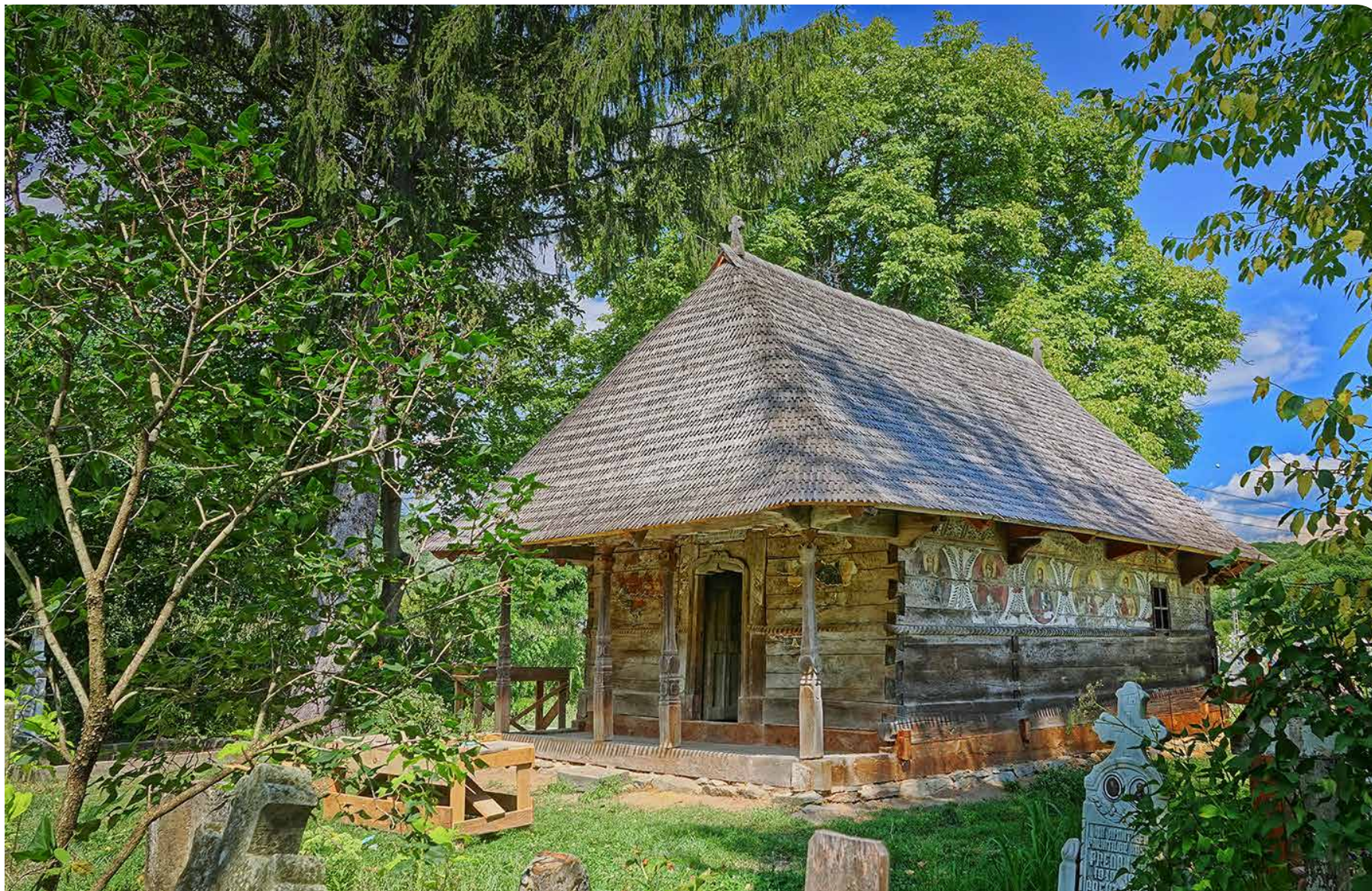
Ex-membru al Consiliului Director Pro Patrimonio, peisagist urbanist, s-a format la Școala franceză de peisaj de la Blois. Din 2001 lucrează în România, în domeniul peisagisticii, fiind un foarte bun cunoscător al problematicei românești legate de peisaj.

Lista proiectelor

* Proprietate Pro Patrimonio

60 de biserici de lemn

Programul a început în 2009 și constă în intervenții de urgență și consultanță tehnică pentru bisericile de lemn din 4 județe (Vâlcea, Gorj, Sibiu, Hunedoara), majoritatea biserici de cimitir, deseori abandonate, toate clasate ca monument istoric și aflate în stare gravă de degradare structurală și artistică.

Programul s-a desfășurat în parteneriat cu Ordinul Arhitecților din România, Universitatea Națională de Arte din București, World Monuments Funds și este inclus în lista *7 most endangered* al Europa Nostra.

Denumirea 60 de biserici de lemn sugerează amploarea fenomenului; în realitate, rezerva de biserici de lemn identificate și luate în atenție este mult

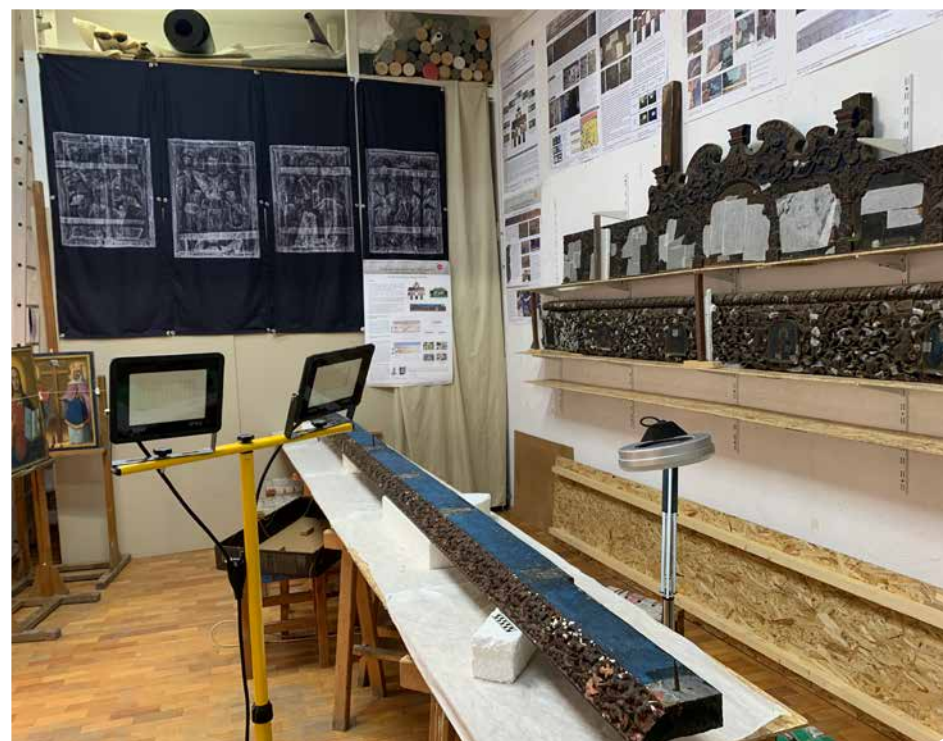
mai mare. Acțiunile de tip SMURD au loc cu multă muncă voluntară din partea preoților și a tinerilor, cu fonduri din donații particulare și cu implicarea comunității locale. Toate aceste operații de salvare au și o componentă socială, care urmărește reintegrarea bisericii ca obiect valoros de patrimoniu în viața parohiei, prin redeschiderea, utilizarea și întreținerea constantă a clădirii.

Biserica de lemn din Șirineasa, jud. Vâlcea

Inclusă din 2014 în proiectul 60 de biserici de lemn (alături de biserica din Urși aflată aproape, la 10 km) biserica de lemn din cimitirul satului Șirineasa, jud. Vâlcea (sec. XIX), constituie un caz special, care înglobează în sistemul constructiv tehnici rare: o boltă tencuită și pictată, realizată pe împletitură de nuiele; forma în plan imită planul trilobat al bisericilor de zid (cu trei abside), soluție foarte rar întâlnită la bisericile din lemn; fundație și contraforți (pe latura de vest) din cărămidă.

- ianuarie-septembrie:** Se desfășoară procesul migălos de restaurare a iconostasului de la Șirineasa la Departamentul de Conservare și Restaurare a Operei de Artă din cadrul Universității Naționale de Arte din București. Acesta a fost desfăcut și transportat la București în 2024 cu ajutorul UNArte. Iconostasul sculptat în filigran, a cărui vechime este neclară, reprezintă probabil cel mai valoros bun patrimonial. Cel mai plauzibil, acesta aparține unei perioade anterioare construirii bisericii (sec. XVIII?) și este posibil să fi fost modificat ca să încapă în noua construcție.
- octombrie-decembrie:** Icoane din biserica de la Șirineasa au fost expuse în cadrul unei instalații scenografice (cu ocazia expoziției organizate la București în contextul celebrării a 25 de ani de existență a fundației), oferind o perspectivă inedită asupra detaliilor invizibile din timpul restaurării de componente artistice. De asemenea, panoul cu rămășițele picturii exterioare de la Biserica de lemn din Budurăști din jud. Vâlcea (1755-1756) – salvate și recompuse cu ajutorul UNArte – a fost expus, ca studiu de caz exemplar de patrimoniu cultural degradat ireversibil.

Pag. 16. Icoane din biserica de lemn din Șirineasa și radiografiile care arată un strat mai vechi de pictură, foto arhiva Pro Patrimonió; Pag. 17. 1., 2. Icoane și fragmente de lemn din iconostasul bisericii de lemn din Șirineasa, atelierul de restaurare al Universității Naționale de Arte București, foto arhiva Pro Patrimonió.

Educație pentru patrimoniu

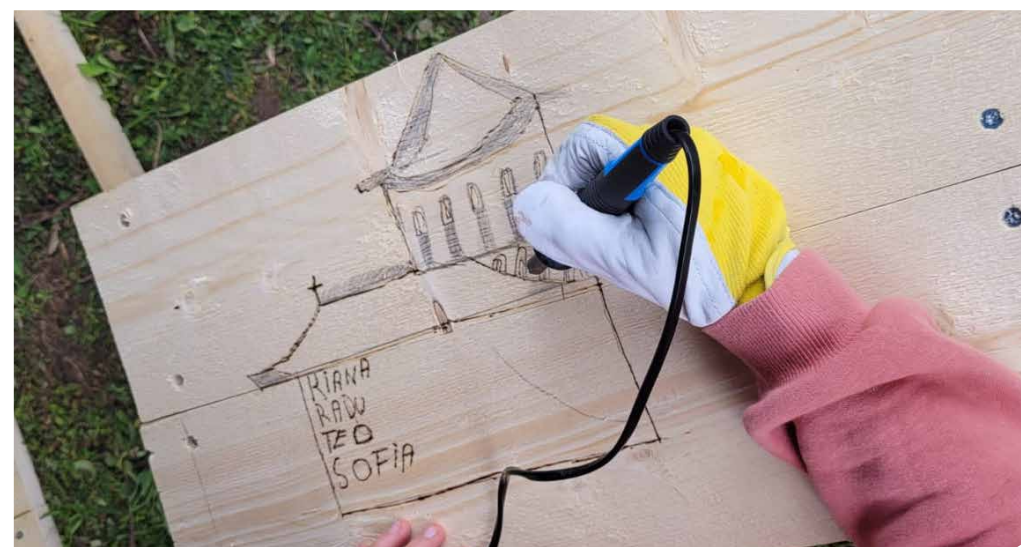

Unul dintre obiectivele fundamentale pentru care Fundația Pro Patrimonio desfășoară o activitate susținută, diversificată constant, se referă la educarea și informarea proprietarilor, a comunităților și a publicului larg în spiritul respectului față de clădirile de patrimoniu și situri istorice.

Educarea este în corelație cu îmbunătățirea și extinderea accesului publicului la monumentele istorice și fondul construit.

În mod firesc, toate activitățile noastre, puse în practică prin numeroase ateliere cu tematici tot mai variate, au ca scop educația și învățarea directă, prin experiment și creativitate, despre patrimoniul de arhitectură, memorie, identitate locală, relații între oameni, clădiri și valori culturale.

O mare parte din atelierile inițiate de Pro Patrimonio se adresează în mod special copiilor și tinerilor din zonele, uneori sărace și destructurate, în care desfășurăm proiecte de salvare, conservare și reabilitare a patrimoniului arhitectural (Vila Golescu din Câmpulung, Conacul Neamțu din Olari, Conacul Perticari-Davila din Argeș, Casa lui George Enescu din Mihăileni etc.).

1, 2. Ateliere de educație pentru patrimoniu la vila Golescu, foto arhiva Pro Patrimonio

CE AM FĂCUT ÎN 2025

- **februarie:** Programul „Kit și Caravană de Patrimoniu – Case și Comunități care Conlucrează” a fost reluat, consolidând rețeaua de case istorice și comunități implicate. Kiturile educaționale au ajuns la 125 de copii din cinci județe, iar la Vila Golescu a avut loc un atelier de pregătire pentru noua provocare educațională dedicată Conacului Neamțu din Olari.
- **martie:** A fost lansată o nouă serie de ateliere de patrimoniu, axate pe peisagistică și relația dintre natură și arhitectură. Copiii au realizat planuri, machete și caiete botanice pentru grădinile caselor studiate anterior – Vila Golescu, Casa Enescu, Conacul Neamțu și Casa de la Viscri.
- **aprilie – mai:** Caravana de primăvară a ajuns în cinci locuri emblematice, unde 125 de copii au participat la ateliere practice, competiții și activități culturale. Curțile clădirilor istorice s-au transformat în spații vii, iar discuțiile cu copiii au revelat întrebări esențiale despre comunitate, educație și apartenență. Caravana de Patrimoniu ne ajută să înțelegem mai bine realitățile copiilor și ale satului românesc de azi.
- **iulie – august:** Tabăra de patrimoniu de la Nucșoara, desfășurată pe parcursul a două săptămâni, a reunit 40 de copii care au explorat patrimoniul natural și construit prin exerciții de cartare, desen, construcție și imaginație. A fost momentul de vârf al proiectului, care a arătat cum educația în natură poate transforma percepțiile și implicarea copiilor.
- **septembrie:** În cadrul evenimentului Urban Explorers – Night Session, proiectul a făcut un popas în cartierul Mântuleasa din București. Copiii au descoperit patrimoniul urban, au realizat caiete personalizate și trăistuțe linogravate inspirate din detaliile arhitecturale ale cartierului.
- **octombrie:** Ultima caravană a anului a avut ca temă Biserica de lemn de la Urși. Atelierul a inclus realizarea unei machete a bisericii, activități de construcție, joacă și storytelling, prin care copiii au înțeles valoarea patrimoniului salvat și implicarea concretă în protejarea lui.
- **noiembrie:** Anul s-a încheiat cu realizarea și lansarea filmului „Caravana 2025”, semnat de Alin Iacob, care documentează parcursul educativ al proiectului.

Pag. 21. 1, 2, 3, 4. Aspecte din timpul atelierelor de educație pentru patrimoniu.

Casa Enescu

Proiectul de reabilitare a Casei lui George Enescu din Mihăileni, BT, a pornit în 2013 din inițiativa pianistei Raluca Știrbăț, președinta Societății Internaționale George Enescu din Viena. Clădirea din chirpici nu are doar valoare memorială, ea este și o expresie a arhitecturii vernaculare a primei jumătăți a secolului al XIX-lea.

Începând din 2014, Fundația Pro Patrimonio a coordonat procesul de conservare, implicând voluntari din toată țara, comunitatea și administrația centrală și locală. Prin reabilitarea Casei lui Enescu s-a creat **Academia Internațională de Muzică și Studiul Sunetului „George Enescu” din Mihăileni**.

Academia va implica muzicieni din toată lumea, dar și copiii din zonă, oferindu-le șansa la educație de calitate și un mediu cultural aproape de casele lor. Pianul existent în casă acum, un Bösendorfer din 1928, este și el o donație: i-a aparținut filosofului Mircea Vulcănescu. Urmașele sale, Sandra și Măriuca Vulcănescu, prin Despina Slătineanu, l-au donat Vandei Sturdza, care, la rândul său, l-a donat Casei George Enescu. La începutul anului 2020, împreună cu UiPath Foundation, am lansat printr-un parteneriat programul **Academia de Muzică și Educație pentru Copii**, derulat în Casa George Enescu din Mihăileni. Scopul acestui proiect este acela de a dezvolta potențialul copiilor din comunitățile rurale apropiate și utilizarea casei George Enescu, monument istoric, în scop educațional.

De când a fost introdusă în circuitul public și au început treptat să se desfășoare proiecte educaționale în sau în legătură cu Casa George Enescu din Mihăileni, aceasta s-a dovedit a fi un adevărat factor catalizator. Mai presus decât un obiect de patrimoniu, este cea care generează legături puternice pentru comunitățile locale de pe malul stâng al Siretului superior, o identitate locală renăscută, un interes crescut pentru poveștile locului și peisajul cultural al râului, acces deschis la cultură și educație muzicală, studiul sunetului și meșteșuguri tradiționale.

Din cauza unui atac xilofag asupra structurii de lemn a Casa George Enescu aceasta este supusă unor intervenții de urgență de la mijlocul anului 2023, după ce o ciupercă dăunătoare a atacat agresiv lemnul din interiorul acesteia. Lucrările au fost rapide, cu avizul Ministerului Culturii, pentru a limita efectele produse de *Merulius lacrymans*.

1. Casa George Enescu din Mihăileni, foto arhiva Pro Patrimonio;
2. Detaliu de interior, foto arhiva Pro Patrimonio.

Intervenție și lucrări urgente la Casa George Enescu din Mihăileni

- **februarie - martie:** Lucrările de restaurare au continuat la interiorul casei. A fost pregătit lemnul pentru refacerea pardoselilor afectate de infestarea cu *Merulius Lacrymans*. S-au verificat instalațiile interioare, s-a început revopsirea tâmplăriei exterioare și s-au planificat dotările esențiale pentru utilizarea casei de către muzicieni.
- **aprilie:** S-a intervenit la pridvor și tâmplărie, unde s-au finalizat reparațiile și revopsirile. S-au realizat și rectificări ale tencuielilor interioare. Dușumeaua a fost depozitată în interior pentru acclimatizare, pregătind montajul final.
- **iulie:** Lucrările au avansat semnificativ: pardoseala a fost montată, finisajele interioare au fost finalizate, iar la exterior s-au făcut ultimele reparații și vopsitorii. A fost verificată structura acoperișului, iar casa a fost pregătită pentru reactivare prin evenimente și rezidențe culturale.
- **noiembrie:** S-a montat un sistem de supraveghere și alarmă. Casa a fost dotată cu o pianină de studiu, oferită prin donațiile partenerilor UP Romania și Grădinaru Import Export, un pas esențial pentru a asigura acces la educație muzicală în mediul rural.

Pag. 24. Casa George Enescu din Mihăileni - reparația pardoselii după eradicarea infestării biologice, primăvară 2025, foto arhiva Pro Patrimonio

Parteneriat strategic cu UiPath Foundation

„Salt Către Viitor” este primul program educațional al UiPath Foundation, derulat în județele Botoșani și Olt cu sprijinul Pro Patrimonio, care susține accesul la educație al copiilor din medii vulnerabile și îi sprijină să-și atingă potențialul și să se dezvolte alături de comunitățile lor. În 2025, 68 de copii cu vârste între 11 și 15 ani, din cinci comunități, beneficiază de un pachet integrat de sprijin pe termen lung: cursuri online de matematică și limba engleză, activități educaționale și de dezvoltare personală, bursă lunară, tablete cu acces la internet, pachete periodice cu rechizite, îmbrăcăminte, încălțăminte, alimente și cărți, sprijin medical și psihologic, tabără de vară. Programul oferă copiilor acces la resurse educaționale de calitate, permițându-le să își continue parcursul educațional și, în același timp, să dobândească abilitățile necesare pentru a se adapta la un viitor în care tehnologia joacă un rol central. Intervenția este gândită pe termen lung și implică colaborarea strânsă cu familiile și comunitățile din care fac parte copiii pentru a crea un mediu propice pentru dezvoltarea acestora.

„Academia de Muzică pentru Copii” (2020) este un proiect de educație muzicală, desfășurat de Fundația Pro Patrimonio cu sprijinul UiPath Foundation, care face parte din activarea culturală a Casei lui George Enescu din Mihăileni. Programul le facilitează copiilor și tinerilor din zonă dezvoltarea competențelor muzicale, studiul unui instrument, participarea la concursuri și întâlniri cu artiști consacrați. Scopul cursurilor săptămânale nu este neapărat performanța, cât formarea unei culturi muzicale și dezvoltarea personală prin intermediul muzicii. În 2025, grupul de tineri, îndrumat de doamna profesoară Paula Gavriluță, a participat la Festivalul Concurs „Armonii de Primăvară” - ediția a X-a (martie, Muzeul Memorial „George Enescu”, Dorohoi), a susținut un recital la „Concerte pe Siret” (august, Casa George Enescu, Mihăileni), a obținut Premiul I la Concursul Județean „Armonii de toamnă” - ediția a III-a (octombrie, Dorohoi) și a organizat un concert de colinde la Casa Enescu și la Unitatea Medico-Socială din Mihăileni, ducând muzica și bucuria sărbătorilor în comunitate.

Concerte pe Siret - Ediția a V-a

- august:** În perioada 14-23 august a avut loc ediția a V-a a festivalului Concerte pe Siret, marcând redeschiderea Casei George Enescu și 144 de ani de la nașterea compozitorului. Festivalul a inclus o serie de evenimente desfășurate la Mihăileni, incluzând recitalul pianistei Raluca Știrbăț, concerte rock, sesiuni de muzică improvizată. S-au adăugat concerte în spații de patrimoniu din nordul Moldovei - Brăești, Călinești, conectând comunitățile prin muzică, educație și dialog cultural. Programul a inclus și o rezidență a muzicologului Vlad Văidean, continuând cercetarea dedicată Casei Enescu.

Pag. 26. Concert la Casa Enescu, festivalul Concerte pe Siret 2025, foto arhiva Pro Patrimonio;

Pag. 27. Concerte pe Siret, ediția 2025, foto arhiva Pro Patrimonio: 1. Concert susținut de copii din programul de educație muzicală la Casa Enescu, 2. Concert la Conacul Capri din Brăești, 3. Concert de pian cu Raluca Știrbăț la conacul Miclescu, 4. Repetiții pentru festival, formația Paratrăsnit.

Vila Golescu

Vila și parcul dendrologic Golescu din Câmpulung Muscel, AG, aflate în proprietatea Pro Patrimonio, reprezintă un ansamblu arhitectural și peisager excepțional. El oferă un model viu de salvare, cunoaștere și întreținere a moștenirii culturale prin diverse moduri de folosire și locuire.

În urma donației făcute de Irina Maria Golescu (†2002), fundația a primit misiunea de a conserva, studia și promova valori de patrimoniu, preluând nu numai ansamblul arhitectural și peisager, ci și tot mobilierul original, diverse obiecte de uz zilnic, tablouri, artă decorativă, covoare, corpuri de iluminat, biblioteca, scrisorile și arhiva familiei.

Pro Patrimonio încearcă să reutilizeze un moment istoric nu prin muzeificare, ci prin locuire și integrare în viața cotidiană. Acesta este unul dintre primele exemple practice, adaptate în timp la contextul local,

cu care s-a confruntat fundația, încercând să-și implementeze strategia de conservare și protecție a patrimoniului și a peisajului. În viziunea Pro Patrimonio, ansamblul Golescu funcționează ca un Observator de Peisaj Cultural, cu toate componentele sale (natural, modificat antropic – arhitectură, peisagistică, valori sociale, relații comunitare, practici de locuire etc.), prin intermediul proiectelor și atelierelor desfășurate anual.

Vasile Golescu (1875-1920), tatăl surorilor gemene Golescu, construiește vila cu parter și etaj în 1909, cu rol de casă de vacanță, pe dealul vestic, cu vedere spre orașul Câmpulung Muscel, numind-o Vila Ștefan, în amintirea fiului său mort în timpul războiului de la 1914. Inginer silvic, absolvent în 1897 al École des Eaux et Forêts de Nancy, Vasile Golescu a conceput parcul terasat din jurul casei (*un parc jardin*), adaptând specii exotice și rare, aduse la începutul secolului trecut din străinătate, pornind de la o pădure naturală.

1. Vila Golescu din Câmpulung Muscel, foto Cristian Radu;
2. Concert organizat de Cercetași în grădina Vilei Golescu, foto arhiva Pro Patrimonio

- **februarie:** Vila Golescu a găzduit un atelier de pregătire în cadrul programului „Kit și Caravană de Patrimoniu – Case și Comunități care Conlucrează”, dedicat noii provocări educaționale pentru Conacul Neamțu din Olari.
- **martie - aprilie:** În curtea Vilei Golescu a avut loc o nouă etapă a Caravanei de Patrimoniu, în cadrul căreia copiii au participat la ateliere de explorare și învățare prin patrimoniu. Activitățile au combinat observația, jocul și exercițiile creative pentru a înțelege istoria și peisajul cultural al locului.
- **martie - aprilie:** În paralel, elevii Colegiului Național Pedagogic Carol I din Câmpulung au desfășurat în parc un proiect educațional propriu, transformând spațiul într-o sală de clasă în aer liber. Activitățile au inclus jocuri educative, plantări, muzică și un concert caritabil dedicat Centrului de zi Vladimir Ghika. Proiectul a pus în valoare moștenirea Observatorului de Peisaj Cultural și a întărit legătura comunității locale cu vila.

Programul „Accelerator de rezidențe creative”

Fundația Cărturești în parteneriat cu Fundația Pro Patrimonio și Asociația Maria derulează programul „Bursele și rezidențele Cărturești”. Acesta ia naștere din dorința de a promova și încuraja dezvoltarea literaturii române, începând cu sprijinul acordat autorilor. Din 2021, 8 scriitori și poeți stau în rezidență la Vila Golescu din Câmpulung Muscel, iar la final fiecare participă un eveniment pentru comunitatea locală intitulat „Lecturi în rezidență”.

- **mai - iunie:** Vila a fost gazda ediției a V-a a Burselor de creație Cărturești pentru scriitorii Miruna Vlada, Lavinia Branște și Dumitru Fanfarov aflați în rezidență literară. Cu ocazia unui eveniment de lectură publică, dialog și întâlnire cu comunitatea, scriitorii (alături de moderatoarea Corina Giurgia) au vorbit despre scris și citit, despre inspirație și provocările creației literare, dar și despre experiența rezidenței literare.
- **iulie:** Artista franceză Clélia Guy a desfășurat o rezidență artistică în cadrul programului „La Fabrique des Résidences” susținut de Institutul Francez. Intervenția a constat într-o instalație senzorială despre memorie, intimitate și obiecte discrete, culminând cu o experiență vizual-sonoră oferită publicului.

1., 2. Afize rezidențe literare și Lecturi în rezidență;
3. Artista Clélia Guy la vila Golescu;
4., 5. Scriitorii Radu Aldulescu și Florentin Popa la lansarea cărților scrise la vila Golescu.

Conacul Neamțu

O mare parte dintre conacele din zona sudică a României au dispărut în ultimii 30 de ani din cauza procesului defectuos de retrocedare a proprietăților, a dezinteresului și a educației precare față de patrimoniu, manifestat atât din partea autorităților publice, cât și din partea populației.

Conacul Neamțu din satul Olari, OT, (referință istorică din 1841, probabil înainte de 1800), inclus în Lista Monumentelor Istorice, reprezintă unul dintre puținele exemple de arhitectură civilă păstrată în sudul României. Conacul face parte din Ansamblul Conacul Neamțu, pe terenul aflat în proprietate regăsindu-se clădirea conacului, o magazie de cereale, o ghețarie, o cantină din perioada comunistă, urme

parțiale ale fostelor grajduri și anexe.

Donat către Fundația Pro Patrimonio în 2016, conacul este în stare de degradare, fiind vandalizat și neglijat multă vreme. Ca urmare, acesta necesită lucrări ample și urgente de conservare și consolidare, constituind un exemplu practic cu care se confruntă Pro Patrimonio în implementarea strategiei sale de salvare a patrimoniului cultural și integrare în comunitate.

În acest caz, fundația a adoptat următoarea metodă de intervenție: conservare și reabilitare graduală, pas cu pas; ateliere de educație pentru copii; ateliere de educare și sensibilizare pentru adulți; integrarea comunității; crearea în timp a unui posibil centru regional pentru studii experimentale și educație.

În prezent, Pro Patrimonio se confruntă cu următoarea problematică: un proces de lungă durată cu multe necunoscute;

fonduri insuficiente; un loc îndepărtat din Oltenia; căutare complexă a unui model economic sustenabil pentru conac și teren; satul este amplasat într-o zonă săracă, preponderent agricolă (cereale, viticultură), cu tendințe de deșertificare din cauza schimbărilor climatice; în localitate se manifestă o puternică îmbătrânire și depopulare.

Conacul constituie un element de reper în peisajul cultural al satului și al zonei.

1. Conacul Neamțu, foto arhiva Pro Patrimonio; 2. Biblioteca din conacul Neamțu, foto arhiva Pro Patrimonio

Lucrări la conac

- **februarie:** A fost reluat șantierul de restaurare, cu sprijinul UiPath Foundation. Lucrările s-au concentrat pe consolidarea parterului, dar și pe reparații la tencuieli și la tavane. Golurile de uși și ferestre au fost protejate cu panouri temporare.
- **martie:** S-au realizat lucrări de întreținere a livezii, incluzând tăierea și curățarea pomilor fructiferi. Din păcate, 20 dintre arbori s-au dovedit a fi uscați, afectați de boli și de seceta prelungită. A fost lansată biblioteca rurală a conacului – un proiect inițiat de Fundația Pro Patrimonio, cu sprijinul Cărturești și al editurilor Vellant, Baroque Books & Arts și Litera. Biblioteca a devenit un spațiu pentru comunitate, dedicat lecturii și culturii.
- **august:** Au fost finalizate lucrările la tencuielile interioare de la parterul conacului. Au fost comandate ușile exterioare de la etaj către loggie, pentru a putea închide și utiliza biblioteca, cu susținerea partenerului Linde Gaz. Restaurarea lor este încă în curs.
- **noiembrie:** S-au desfășurat pregătiri pentru sezonul rece, incluzând protejarea smochinilor plantați în primăvară – un gest cu valoare simbolică pentru adaptarea climatică și regenerarea peisajului local.

Centrul Experimental de Studii și Educație de la Conacul Neamțu din Olari

Parteneriatul dintre Fundația Pro Patrimonio și UiPath Foundation continuă și în 2025 prin proiectul „Centrul Experimental de Studii și Educație de la Conacul Neamțu din Olari”. Prin acest program se urmărește dezvoltarea unui ecosistem educațional sustenabil în județul Olt, în comunitățile din proximitatea Conacului Neamțu, în paralel cu încercarea de a continua lucrările de restaurare (și refuncționalizare) a monumentului istoric.

Parteneriat strategic cu UiPath Foundation

Parteneriatul inițiat acum șase ani între Fundația Pro Patrimonio și UiPath Foundation a continuat și pe parcursul anului 2025 în comunitățile din jurul Casei George Enescu din Mihăileni și a Conacului Neamțu din Olari – monumente istorice din județele Botoșani și Olt. Peste 130 de copii au fost implicați în activitățile educaționale și culturale desfășurate de cele două organizații. În paralel, a continuat șantierul de restaurare a Conacului Neamțu.

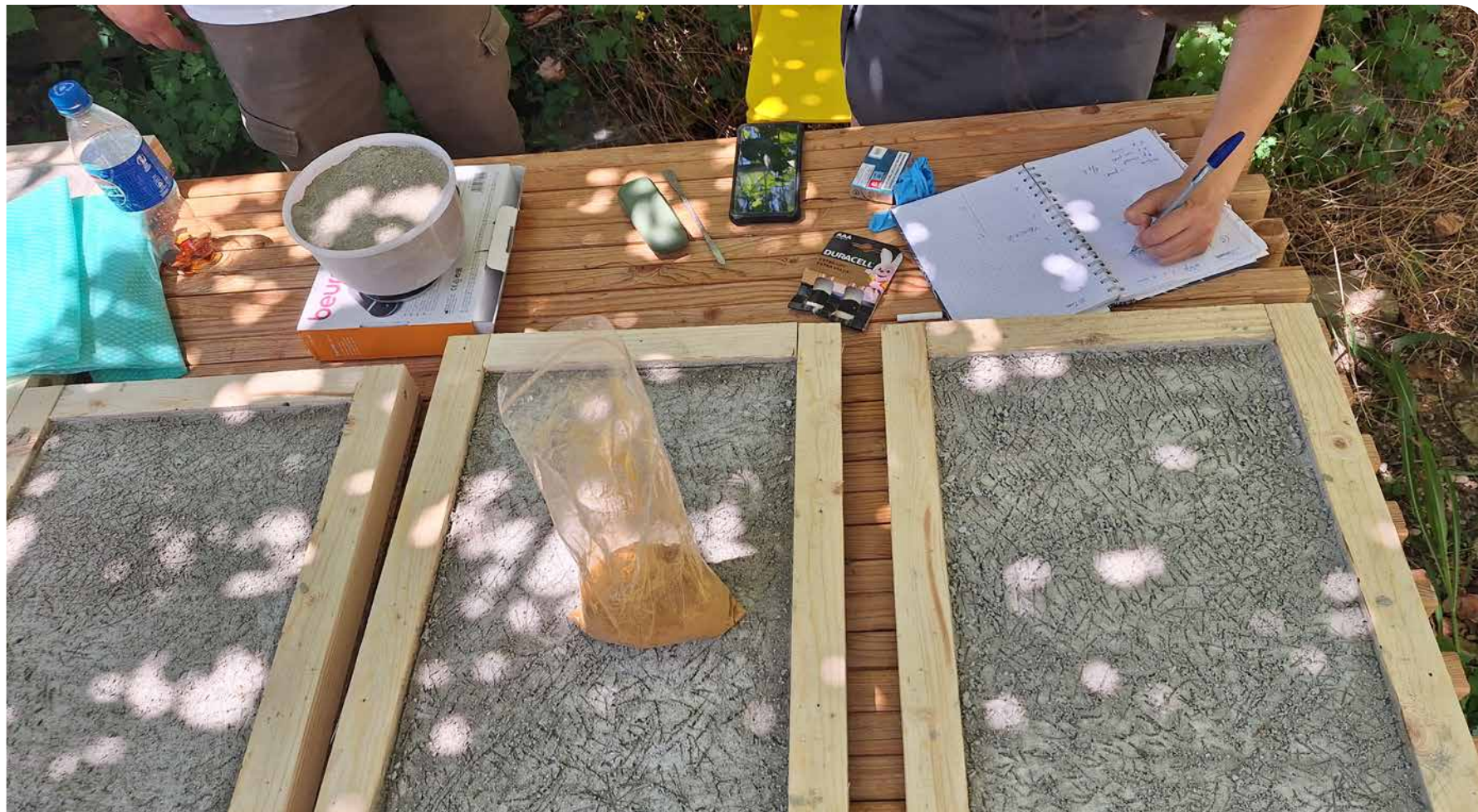
Pe tot parcursul anului am oferit asistență în cadrul programului „Salt Către Viitor” al UiPath Foundation, program prin care 32 de copii din două comunități vulnerabile – Bârza și Osica de Sus – de lângă Conacul Neamțu au beneficiat de: meditații săptămânale la matematică și limba engleză, burse lunare, pachete cu rechizite, cărți, jocuri, îmbrăcăminte, încălțăminte, alimente și cadouri de sărbători, tablete cu programe dedicate și acces la internet, monitorizare medicală și sprijin psihologic la nevoie, tabere de vară și diverse activități de dezvoltare a competențelor de bază, a celor digitale și de dezvoltare personală, pe teme precum consiliere vocațională, educație financiară sau dezvoltarea abilităților socio-emoționale.

Pag. 34. Lucrări de reparație tencuieli la conacul Neamțu, foto arhiva Pro Patrimonio;

Pag. 35. Atelier de educație pentru patrimoniu la conacul Neamțu, foto arhiva Pro Patrimonio.

Tencuieli istorice. Cercetare practică

Continuând programul Pro Patrimonio inițiat în 2019 și concretizat cu publicația *Texturi uitate: Bucureștiul interbelic. Rețetar de tencuieli*, din anul 2023 se desfășoară proiectul „Texturi uitate. Cercetare și studii practice pentru reparații și întreținere”, câștigător al unei finanțări din timbrul arhitecturii.

Prin acest proiect de cercetare se dorește studierea metodelor de reparație a degradărilor, prin colectarea și realizarea de probe mai ample, analize de materiale, acces pe șantiere de restaurare pentru studiu și testare, colaborarea cu instituții publice, furnizori de materiale și antreprenori.

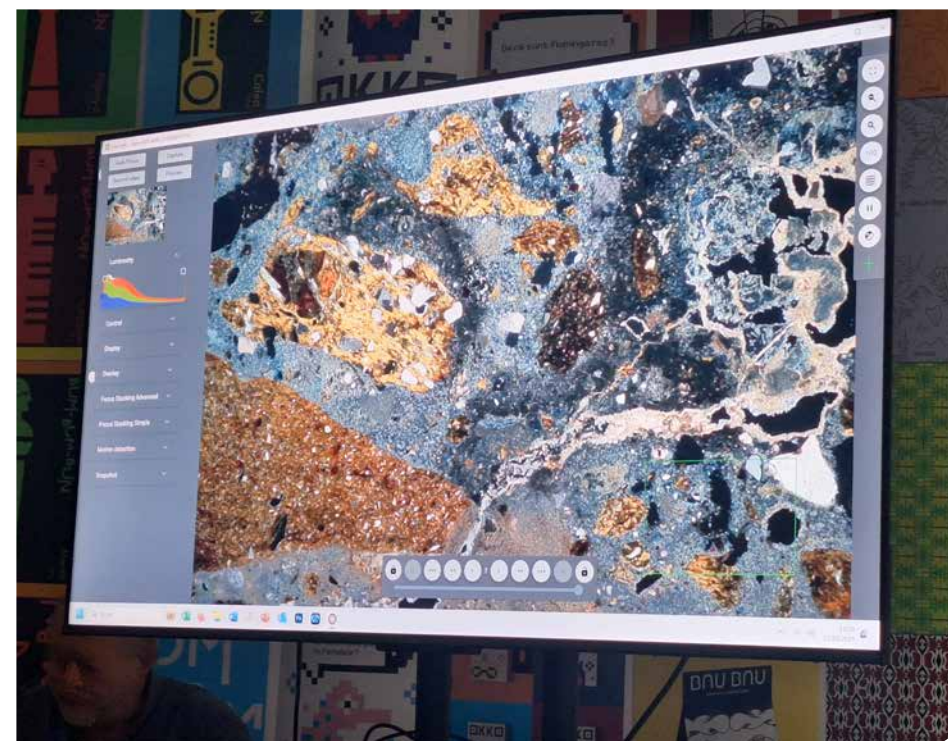
1, 2. Aspecte de la atelierele de testări tencuieli, foto arhiva Pro Patrimonio.

- **aprilie:** Se anunță cursul dedicat tehnicilor microscopice aplicate în studiul materialelor minerale din patrimoniul construit. Acesta a fost conceput în colaborare cu profesori de la Universitatea de Arte Aplicate din Viena și Universitatea Națională de Arte din București, alături de echipa Pro Patrimonio, ca parte din programul de cercetare și formare „Texturi Uitate”.
- **iunie:** A avut loc o etapă practică în București, unde echipa de proiect a testat reproducerea tencuielilor moderniste exclusiv prin observație directă și experiența acumulată, fără analize de laborator. Patru rețete diferite au fost aplicate pe clădiri selectate, cu scopul de a extrage soluții practice pentru un viitor ghid adaptat intervențiilor locale.
- **septembrie:** Cursul intensiv de tehnici microscopice pentru 25 de specialiști și studenți din domeniul conservării este organizat la UNArte București în perioada 23-26 septembrie. Susținut de prof. dr. Johannes Weber, cursul a combinat instruirea teoretică cu aplicații practice pe mostre reale. Participanții au explorat metode avansate de analiză a pietrei, mortarelor și ceramicii, cu aplicații directe în restaurarea fațadelor și a suprafețelor pictate. Instruirea teoretică a fost completată de demonstrații practice și observații microscopice pe mostre reale. Evenimentul a marcat o nouă etapă în cercetarea începută în 2019, confirmând interesul crescut pentru metode aplicate și sustenabile în protejarea patrimoniului modernist.

Pag. 38. Participanți la curs;

Pag. 39. 1. Eșantioane de tencuieli pentru analiza microscopică, 2. Mostră de tencuială la microscop.

SOS patrimoniu

- **februarie:** DN71, între Târgoviște și Sinaia. Fundația a semnalat public impactul negativ al proiectului de lărgire a drumului DN71 la patru benzi, prin localități istorice. A fost subliniat pericolul crescut pentru viața locuitorilor și degradarea ireversibilă a peisajului cultural, în contextul unei politici care încurajează viteza și neglijează protecția comunităților și valorilor locale.
- **februarie:** Popești, Cetatea geto-dacică Argedava. A fost transmisă o scrisoare oficială către Ministerul Culturii, solicitând revocarea avizului DJC Giurgiu și identificarea unui traseu alternativ pentru drumul expres București-Alexandria, care să nu afecteze situl arheologic Popești - Argedava. Situl este de importanță excepțională, cu o istorie documentată de peste 4.600 de ani.
- **februarie:** Lugoj, remiza veche de pompieri. În urma solicitării transmise de Fundație în 2024, Direcția Județeană pentru Cultură Timiș a declanșat procedura de clasare de urgență a fostei cazărni de pompieri din Lugoj. Inițiativa a fost susținută de o rețea locală activă de cetățeni și a fost salvat un obiectiv valoros din patrimoniul urban local.
- **martie:** Gara Leorda, județul Botoșani. Fundația a depus o cerere de clasare de urgență pentru Gara Leorda, clădire cu valoare arhitecturală și istorică excepțională, parte a celei mai vechi serii tipologice de gări din Vechiul Regat. Clădirea, aflată în pericol de demolare, este singurul nod feroviar din județul Botoșani, construit în stil romantic cu influențe neogotice, și are o importanță regională și națională.
- **martie - noiembrie:** Rafinăria Steaua Română, Câmpina. Am sprijinit participarea ansamblului Rafinăriei la programul Reclaiming Post-Industrial Futures, coordonat de rețeaua EUNIC. Rafinăria, simbol al patrimoniului industrial românesc, a fost selectată ca gazdă pentru o rezidență artistică europeană, în cadrul unui proiect ce vizează regenerarea culturală a fostelor zone industriale. În septembrie, Primăria Câmpina a lansat în consultare concluziile noului Plan Urbanistic General, iar patrimoniul construit, în special Rafinăria Steaua Română, a fost contestat public în mod agresiv. Pro Patrimonio, alături de organizațiile participante la Forumul ONG, a reacționat ferm, atrăgând atenția asupra necesității includerii patrimoniului în dezvoltarea urbană, nu a excluderii sale. În luna noiembrie, reprezentanții fundației au fost primiți în audiență la Ministerul Culturii, reiterând importanța clasării Rafinăriei din Câmpina, oferindu-și sprijinul profesional. Întâlnirea a continuat un parcurs început în 2021 și consolidat prin campanii, memorii tehnice și acțiuni civice de susținere a reutilizării patrimoniului industrial.
- **mai:** Întâlnire internațională „Perspective comune”. Reprezentanții ai fundației s-au întâlnit cu Frank Roulstone, Director Executiv al National Trust din Insulele Cayman. Discuția a vizat provocările

comune în valorizarea sustenabilă a patrimoniului și importanța rețelei INTO pentru sprijin reciproc și schimb de expertiză.

- **iunie-iulie:** Hotelul Perla, Mamaia. În urma documentației depuse de Pro Patrimonio și Asociația Docomomo, Direcția Județeană pentru Cultură Constanța a declanșat procedura de clasare de urgență a Hotelului Perla. Monumentalitatea modernistă a clădirii, parte din opera arhitectului Cezar Lăzărescu, a fost recunoscută ca valoare națională, iar instituțiile au solicitat suspendarea autorizării demolării.
- **octombrie:** Băile Govora. Fundația a semnalat întârzierea transpunerii în practică a deciziei Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice din privind clasarea a patru obiective emblematice din stațiune. A fost transmisă o scrisoare oficială către DJC Vâlcea, prin care Pro Patrimonio și-a oferit sprijinul pentru realizarea documentației de clasare. Obiectivul: protejarea patrimoniului balnear cu valoare națională.
- **noiembrie:** Institutul Național al Patrimoniului (INP). Fundația s-a alăturat protestului public față de propunerea de desființare a INP prin absorbția în Ministerul Culturii. A fost promovată o petiție semnată de peste 21.000 de persoane, reafirmând importanța unei instituții autonome, cu expertiză independentă, pentru protecția patrimoniului cultural.
- **decembrie:** Pârâul Graft, Brașov. Fundația a reacționat la lucrările de betonare a malurilor Pârâului Graft, în situl istoric al Brașovului. Intervențiile neautorizate și distructive au fost semnalate public, atrăgând atenția asupra nerespectării legislației de protecție a patrimoniului. Ca urmare a presiunii civice și a specialiștilor, lucrările au fost oprite temporar.

1., 2. Hotel Perla din Mamaia, foto arhivă și imagine din proiect.

Vocea Europa Noastră în România

- **februarie:** Europa Nostra a publicat lista scurtă pentru programul #7MostEndangered 2025, marcând cea de-a 10-a ediție a programului, una dintre cele mai importante inițiative europene de protejare a patrimoniului în pericol. Sneška Quaedvlieg-Mihailović, Secretar General al Europa Nostra, a oferit un interviu publicat în Revista *Zeppelin*, în care a discutat despre patrimoniul ca antidot la naționalism și vector de schimbare pozitivă.
- **iulie:** România a fost reprezentată cu succes în competiția Premiilor Europa Nostra. Centrul de activități și resurse regionale ASTRA din Sibiu a fost premiat la categoria „Educație, formare și competențe”, confirmând calitatea proiectelor românești de patrimoniu. ASTRA este un partener constant al Pro Patrimonio și un model de conectare între educație, comunități și meșteșuguri.
- **octombrie:** Fundația Pro Patrimonio, în calitate de reprezentant Europa Nostra în România, a organizat a doua ediție a Forumului Organizațiilor de Patrimoniu (4 oct. 2025, ARCUB București). Evenimentul a reunit organizații, experți și autorități într-un cadru colaborativ. Trei grupuri de lucru au abordat starea patrimoniului și intervențiile directe, finanțările și îmbunătățirea mecanismelor de sprijin, consolidarea capacității organizaționale.

Pag. 42. Afiș Forumul ONG-urilor de patrimoniu, ediția II-a;

Pag. 43. 1., 2. Aspecte de la grupurile de discuții din cadrul Forumului.

Celebrarea a 25 de ani de activitate Pro Patrimonio

Cum am aniversat 25 de ani de la înființare

- **ianuarie:** Aniversarea unui sfert de veac de activitate Pro Patrimonio a fost marcată printr-un eveniment la Institutul Cultural Român Londra, în prezența ambasadorului României și a Nunțiului Papal. Nicolae Rațiu, co-fondator al Fundației, a prezentat parcursul organizației. A urmat o conferință susținută de Jeremy Musson despre rolul frumuseții în patrimoniu și un concert susținut de violonistul Alexandru Tomescu și chitaristul Dragoș Ilie.
- **iunie:** Un concert privat susținut de pianista Raluca Știrbăț a avut loc la Casa Pian, o clădire simbolică a patrimoniului interbelic din București. Evenimentul a fost dedicat sprijinirii restaurării Casei George Enescu din Mihăileni și celebrării celor 25 de ani ai Fundației.
- **septembrie:** Pro Patrimonio Franța a organizat la Ambasada României, în colaborare cu ICR Paris, evenimentul „Cycle Patrimoine”, dedicat peisagisticii și grădinilor istorice din România: expoziție și conferință „De la grădină la peisaj”. Serata aniversară a inclus un recital cameral cu lucrări de Enescu și Fauré, susținut de tineri muzicieni, și momente de evocare a celor 25 de ani de activitate.
- **octombrie:** Cel de-al patrulea eveniment aniversar a avut loc la București, în vila de pe str. Romulus 77, restaurată de arhitectul Șerban Sturdza. Întâlnirea cu partenerii și susținătorii apropiați ai Pro Patrimonio a fost onorată de proprietarii casei și de un recital de pian oferit de Raluca Știrbăț. „Camera secretă” - o instalație creată de Andreea și Andrei Grosu și echipa UNArte cu icoanele bisericii de la Șirineasa a evidențiat complexitatea procesului de restaurare.

Pag. 45. 1. Concert aniversar, Casa Pian; 2. Eveniment aniversar, Casa Romulus 77; 3. Expoziție de restaurare la evenimentul aniversar, Casa Romulus 77.

Gânduri de la prietenii Pro Patrimonio

„Aș dori să felicit Fundația Pro Patrimonio (FPP) cu ocazia celei de-a 25-a aniversări. Realizările sale în conservarea și protejarea patrimoniului fizic și imaterial din România sunt numeroase și variate. A fost o forță remarcabilă pentru bine și care continuă să se dezvolte în continuare.

Am cunoscut FPP pentru prima dată în 2014, prin intermediul programului „7 Most Endangered programme” al Europa Nostra și al Institutului BEI, fiind implicat în calitate de consultant pentru acesta din urmă. FPP nominalizase în cadrul programului proiectul „60 de biserici de lemn din sudul Transilvaniei și nordul Olteniei”. În ciuda marilor dificultăți și provocări la toate nivelurile, FPP a persistat de-a lungul anilor și a restaurat până acum mai multe biserici și a protejat multe altele. Acest lucru a fost realizat într-un mod exemplar, FPP coordonând toate lucrările tehnice de restaurare a structurii și a operelor de artă asociate. Toate acestea au fost realizate cu fonduri limitate și sprijin instituțional și s-au bazat în mare măsură pe coordonarea de către FPP a unui grup de voluntari entuziaști, toți sub îndrumarea profesională a unor experți.

Un exemplu semnificativ al acestei lucrări a fost restaurarea completă a Bisericii Urși din județul Vâlcea. Proiectul a fost recunoscut ca fiind remarcabil în cadrul Premiilor pentru Patrimoniul European / Premiile Europa Nostra din 2021, când a primit Marele Premiu la categoria Conservare și a câștigat și Premiul Publicului. Acesta este doar un exemplu al activității FPP, dar ilustrează bine munca extrem de valoroasă desfășurată de organizație de-a lungul multor ani.

Este important pentru conservarea valorosului patrimoniu din România ca această muncă excepțională să continue și ca relevanța sa să fie apreciată de publicul larg, care este încurajat să continue să sprijine Fundația Pro Patrimonio.”

Peter Bond,
consultant al Europa Nostra
și al Institutului Băncii Europene de Investiții

„Pro Patrimonio este o organizație remarcabilă și absolut revigorantă. Realizează lucruri extraordinare cu resurse foarte limitate și multă experiență și bunăvoință. Mă simt norocos să am chiar și o modestă implicare în ea.”

Robin Hardie,
investitor independent, prieten
și membru al Pro Patrimonio UK

Miscelanea

- **martie:** Publicăm Raportul de activitate a fundației pentru 2024.
- **iunie:** În șura casei tradiționale de la nr. 18 din Viscri (proprietatea fundației) este amenajată o expoziție despre proiectele Pro Patrimonio. Tot în 2025, se deschid câteva poteci din parcare publică către sat, una dintre ele trecând prin curtea casei Pro Patrimonio.
- **decembrie:** S-au realizat evaluări ale stării construcțiilor și ale parcului din ansamblul Conacul Perticari-Davila, jud. Argeș, un domeniu cu istorie și potențial major, primit în administrare de fundație. Doi studenți peisagiști au vizitat situl în vederea realizării proiectelor de diplomă, ca prim pas spre o strategie coerentă de restaurare și valorificare.

Pag. 48. Ruina conacului Perticari-Davila, Izvoru;

Pag. 49. 1. Expoziția despre activitatea Pro Patrimonio, șura casei din Viscri nr. 18; 2., 3. Detalii, parcul conacului Perticari-Davila, Izvoru.

Cheltuieli pe proiecte 2025	Euro	Sponsori / Finanțatori	
Educație pentru patrimoniu	44,587		16.22%
Caravana de patrimoniu	44,587	Finanțare prin Timbrul de arhitectură și AFCN	16.22%
Cercetare practică	4,500		1.64%
Tencuieli istorice	3,000	Curs tehnici de microscopie	1.09%
60 de biserici de lemn. Cazul Șirineasa	1,500	Eptisa, Crama Ceptura, donatori privați	0.55%
Casa George Enescu	65,584		23.85%
Future Acceleration Program	30,233	UiPath Foundation	11.00%
Academia de muzică pentru copii + Future Acceleration Program	6,528	Parteneri, donatori și membri	2.37%
Finalizarea reparațiilor și Concerte pe Siret	28,832	Egger Romania, Iulian Stanciu, UP Romania, Welde Romania, Kober, Gradinariu Import - Export, Procema Perlit, B3GlobalCon Romania, Kandia (produse la Concerte pe Siret)	10.48%
Conacul Neamțu din Olari	60,133		21.87%
Future Acceleration Program	25,420	UiPath Foundation	9.24%
Centrul Experimental de Studii și Educație	34,713	Garanti BBVA, Fundatia Linde Von Carl, Rasub Construct, SNTGN Transgaz, donatori privați	12.62%
Vila Golescu din Câmpulung Muscel	12,700		6.10%
Locuire istorică	3,600	Donatori și sponsori privați	1.31%
Rezidență literară	1,400	Fundația Cărturești	0.51%
Rezidență artistică	1,000	Institutul Francez	0.36%
Lucrări curente de întreținere și reparații	10,774	Ceramus, donatori privați	3.92%
SOS patrimoniu	3,400		1.24%
Administrație	79,987	Zimmer Biomet, Medsan (Grupul Hiperdia), Eyeon Film, Eugen Dumitrescu, arh. Alexandra Villegas Sanne, Robin Hardie, donatori și sponsori privați/ membri	29.09%
Total	274,965		

Parteneri, sponsori și finanțatori 2025

- **UiPath Foundation**
- **Ratiu Family Charitable Foundation**
- **Egger România**
- **Iulian Stanciu**
- **Fundația Carl von Linde**
- **Garanti BBVA**
- **Eptisa România**
- **Maria Moldovan Scholz**
- **UP România**
- **Medsan - Parte a Grupului Affidea**
- **Procema Perlit**
- **Grădinariu Import Export**
- **B3GlobalCon România**
- **Barbarossa Retail**
- **Welde România**
- **Eugen Dumitrescu**
- **Köber**
- **Asociația Maria**
- **Caroline D'Assay**
- **Fundația Cărturești**
- **Alexandra Villegas Sanne**
- **Transgaz**
- **Purcari - Crama Ceptura**
- **Eyeon Film**
- **Ceramus**
- **Rasub Construct**
- **Donatori și sponsori privați/ membri**

Susține

Datorită suportului remarcabil al membrilor fundației, cât și eforturilor susținute de atragere de fonduri, proiectele derulate în 2025 de Pro Patrimonio au fost posibile.

Donațiile, oricât de mari sau de mici, sunt vitale pentru continuarea activității fundației.

propatrimonio.org/donate/

Deveniți membru al Fundației Pro Patrimonio, sprijinind activ acțiunile de salvare, conservare și reabilitare a patrimoniului construit din România!

Susțineți activitățile esențiale ale fundației prin plata anuală a taxei minimale care va acoperi perioada 1 Ianuarie - 31 decembrie 2026.

- membru individual 300 lei / 60 EUR
- familie membră 500 lei / 100 EUR
(Familie: doi adulți cu vârsta peste 18 ani care locuiesc la aceeași adresă și copiii sau nepoții lor, 17 sau mai puțin.
Copiii sub 5 ani sunt nu plătesc.)

Devenind unul dintre membrii cotizanți ai Fundației Pro Patrimonio, puteți beneficia, printre altele, de vizitarea gratuită a monumentelor istorice aflate în proprietatea Fundației, cazare cu 30% discount și acces la publicațiile fundației cu o reducere de 50%.

Astfel aveți și ocazia unică de a beneficia de drepturi egale și gratuite în întreaga rețea International National Trusts Organisation Places la tariful nostru redus de membru Pro Patrimonio.

Vă rugăm ca în cazul plății prin ordin bancar să ne trimiteți un email pe adresa propatrimonio.romania@gmail.com cu numele dumneavoastră și adresa de mail de contact pentru a vă putea mulțumi și ține la curent cu activitățile noastre.

bit.ly/DevinoMembruPP

www.propatrimonio.org
fb.com/fundatiapropatrimonio

Design grafic © Mona Petre